

Сєдакова Вікторія Володимирівна, ад'юнкт заочної форми навчання Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: завідувач кафедри досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Моргун Н. С.*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ

Відповідно до частин першої-другої статті 3 Конституції України, Україна є демократичною, правовою державою, в якій людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права та свободи людини визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Складність реалізації державою покладеного на неї обов'язку щодо дотримання прав та свобод учасників кримінального провадження зумовлена об'єктивними властивостями кримінального процесу, пов'язаними з неминучим їх обмеженням. Саме тому під час здійснення кримінального провадження важливо забезпечувати неухильне дотримання прав та свобод особи відповідно до вимог Конституції України та міжнародних договорів, ратифікованих Україною, зокрема під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом.

Питання щодо розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом є наразі досить актуальним. Нині кількість автомобільного транспорту на території України зростає, що свідчить про той факт, що приватний транспорт із категорії розкоші переходить у предмет побутового користування, а постійне і неухильне збільшення вартості транспортних засобів робить їх привабливим предметом злочинного посягання. Незаконне заволодіння ними завдає значних майнових збитків їх володільцям, зважаючи на те, що транспортні засоби можуть бути знищені, пошкоджені, розібрані тощо. Як свідчить практика, розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом ускладнюється ще й тим, що ці злочини здебільшого добре приховуються, вчиняються співучасниками за чітко розробленим планом, з детальним розподілом ролей. Серед викраденого автотранспорту значна кількість автомобілів представницького класу, зокрема «Тойота», «Мерседес», «РенжРовер», «Лексус», «Інфініті» та інші.

Відповідно до частини 1 статті 214 КПК України, заява про вчинене кримінальне правопорушення щодо незаконного заволодіння транспортним засобом не пізніше 24 годин вноситься до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Саме з цього моменту розпочинається досудове розслідування, під час якого слідчий має реальну можливість провести будь-яку процесуальну дію, спрямовану на встановлення місця знаходження транспортного засобу та особи, яка вчинила незаконне заволодіння і доказування її причетності до цього злочину. Важливого значення набуває встановлення способу вчинення злочину (відкрите чи таємне), визначення кількості його учасників, шляхів їх прибуття на місце події та зникнення з нього, використання зброї чи інших засобів вчинення злочину тощо.

Водночас, під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом існує низка проблемних питань щодо взаємодії між слідчим та оперативними підрозділами у частині надання їм доручень слідчого для

виконання у короткі терміни. Потреба у цьому пояснюється тим, що в умовах незаконного заволодіння транспортним засобом, особливо коли воно мало місце вночі, важливо передбачити можливі напрями його руху і здійснити ефективні заходи процесуального і непроцесуального характеру, спрямовані на визначення місця його знаходження й затримання особи, яка вчинила цей злочин.

До проблем розслідування зазначеного виду злочину належить ще й те, що, по-перше, нерідкісними є випадки, коли відсутня інформація про особу злочинця та місцезнаходження викраденого автомобіля; по-друге, виявлено транспортний засіб, але відсутня особа, яка вчинила його незаконне заволодіння; по-третє, одночасна перевірка кількох слідчих версій здійснюється шляхом проведення значного обсягу оперативно-розшукових заходів і процесуальних дій. Умовою ефективності проведення даних заходів у цих випадках є невідкладність, динамічність, узгодженість і наступальність, використання криміналістичних та оперативних обліків, залучення фахівців різного профілю тощо

Система першочергових заходів щодо розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом включає в себе: забезпечення отримання первинної інформації про злочин й осіб, які до нього можуть бути причетні, для визначення напрямів їх оперативного пошуку; організація переслідування і затримання злочинців (уведення плану “Перехват” тощо); проведення комплексного відпрацювання району із залученням інших служб, перевірку осіб, які перебувають на обліках; проведення заходів розшукового характеру в місцях імовірної появи злочинців (орендовані гаражі; нотаріальні контори; автомайстерні; авторинки; пункти приймання металобрухту, СТО, місць розкомплектування автотранспорту тощо); орієнтування особового складу на прикмети транспортного засобу й осіб, які ним незаконно заволоділи; широке використання можливостей інформаційно-пошукових систем та засобів масової інформації.